

A pályázati felhívás 2. számú melléklete

**Stipendium Hungaricum ösztöndíjprogram
stratégiai irányok 2024–2028**

Kontextus

A Stipendium Hungaricum program Magyarország Kormánya által 2013-ban alapított program, amelynek célja a külföldi hallgatók magyar felsőoktatási intézményekben folytatandó tanulmányainak kiemelt támogatása. A programot a Stipendium Hungaricumról szóló 285/2013. (VII. 26.) Korm. rendelet hívta életre.

A Stipendium Hungaricum ösztöndíjprogram oktatáspolitikai célja, hogy az európai és a hazai oktatási stratégiai célokkal összhangban elősegítse a magyar felsőoktatás nemzetköziesítését, erősítse a felsőoktatási intézmények kulturális sokszínűségét, támogassa ezáltal a hazai felsőoktatás minőségének fejlesztését. A program külpolitikai célja, hogy megalapozza a Magyarországon végzett nemzetközi hallgatók személyes és szakmai kötődését az országhoz, elősegítve a magyar kultúra, társadalom és gazdaság hazájukban történő megismertetését, illetve megértését, ezáltal támogatva az országok közötti kulturális és gazdasági kapcsolatok hosszú távú fejlesztését. A nemzetközi hallgatók jelenléte az adott város és régió gazdasági fejlődését is pozitívan befolyásolja. A program hozzájárul Magyarország nemzetközi fejlesztési célkitűzéseinek eléréséhez is.

A Stipendium Hungaricum program stratégiai összefüggéseiről szóló 1793/2019. (XII. 23.) Korm. határozatban a Kormány megerősítette elkötelezettségét a Stipendium Hungaricum ösztöndíjprogram folytatása mellett, valamint új, kiegészítő stratégiai célkitűzések és programelemek kerültek meghatározásra. Kiemelt célként fogalmazódott meg többek között a magyar kultúra, a magyar nyelv megismertetése az ösztöndíjasok körében, az ösztöndíjasok szakmai kapcsolatrendszerének fejlesztése, valamint az Alumni Hálózat erősítése.

Az ösztöndíjprogram 2023/24-es tanévben ünnepli fennállásának 10. évfordulóját. Míg a 2013/14-es tanévben 64 ösztöndíjas tanulhatott magyarországi felsőoktatási intézményben, addig a 2022/23-as tanévben 11.759 hallgató tanult ösztöndíjasként. A 2023/24-es tanévre 4.497-en nyertek el ösztöndíjat.

A program dinamikus expanziója után minőségi célok és cselekvési irányok meghatározására van szükség, amelyek biztosítják az ösztöndíjprogram adta lehetőségek maximális kiaknázását, illetve azt, hogy a ráfordítás továbbra is kifizetődjön. Az ösztöndíjprogram hatékonyságának és költségvetési egyensúlyának további biztosítása céljából a fejlesztendő területek azonosítására és megújítására van szükség, valamint az új kihívások megfelelő kezelésére kell a hangsúlyt helyezni a minőség, tudatosság, és a források optimális felhasználása jegyében. Továbbra is kiemelt jelentőségű célként kell meghatározni, hogy az SH Alumni hálózat révén a Magyarországon végzett ösztöndíjasok a tanulmányaik után is szoros kapcsolatot ápoljanak az országgal.

Vízió - 2028

A Stipendium Hungaricum ösztöndíjprogram már 15. éve olyan eszközként áll rendelkezésre a magyar felsőoktatás szereplői számára, amely hatékonyan hozzájárul a magyar felsőoktatás nemzetköziesítéséhez, ezáltal az oktatás minőségének a fejlesztéséhez. Az ösztöndíjprogram a felsőoktatási intézmények nemzetköziesítési tevékenységét különböző módon szolgálja, annak központi és speciális eleme, megvalósításához kapcsolódóan az intézmények fenntartják és fejlesztik a nemzetközi képzésekben az oktatás színvonalát, a hallgatói szolgáltatásokat. Ez a nemzetközi dimenzió érvényesül a képzési programok összeállítása és az oktatás során is. A program hozzájárul a nemzetköziesítéssel összefüggő tevékenységek stratégia mentén tervezett és rendszerszintű, tudatos megvalósításához. Az ösztöndíjprogram megvalósításában részt vevő felsőoktatási intézmények a tevékenységeket saját nemzetköziesítési stratégiájukhoz, célkitűzéseikhez kapcsolódóan, partneri hálózatukban, valamint az intézményben megvalósuló további programokkal való szinergiákat keresve valósítják meg, így azok egymást erősítve és kiegészítve járulnak hozzá az érintett felsőoktatási intézmény nemzetköziesítési céljainak eléréséhez. Az ösztöndíjprogram kiválósági jellege határozott erősödést mutat. Az ösztöndíjprogram a képzésüket önállóan finanszírozó nemzetközi hallgatók számának növeléséhez is hatékonyan és szisztematikusan hozzájárul. A minőségfejlesztés és az ösztöndíjasok vonzása terén a STEM+ képzési programok kerülnek előtérbe.

Az ösztöndíjprogram lehetővé teszi azt, hogy a magyar hallgatók számára is elérhetőek legyenek a magas színvonalú idegen nyelvű képzések, illetve, hogy inkluzív interkulturális környezetben végezhesék felsőfokú tanulmányaikat, aktív kapcsolatrendszerük alakuljon ki az itt tanuló nemzetközi hallgatókkal. Lehetőséget kapnak ezáltal arra is, hogy idegen nyelvi készségeiket fejlesszék. A nemzetközi hallgatók számára biztosított az, hogy támogatást kapjanak magyar nyelvtudásuk fejlesztéséhez, legyen az általános vagy szaknyelvi tudás, alapfokú szinttől kezdődően a haladóig. A programban részt vevő felsőoktatási intézmények oktatói, munkatársai és hallgatói az SH működési kódexben írottak szerint vesznek részt a tevékenységek megvalósításában.

A program külpolitikai céljainak megfelelően az ösztöndíjprogram továbbra is támogatja Magyarország és a küldő országok közötti kapcsolatok erősítését, a partnerországok humán erőforrás kapacitásának fejlesztését, a kétoldalú gazdasági kapcsolatok bővítését. A program jó híre és a volt ösztöndíjasok kötődése Magyarországhoz tovább erősödik, valamint ennek intézményesült terei jönnek létre, illetve állandósulnak a magyar külképviseletek és a küldő partnerek közös erőfeszítése révén.

A Stipendium Hungaricum Alumni hálózat a befektetés hasznosulásának motorjaként segíti azt, hogy a végzett ösztöndíjasok aktív összeköttetésben álljanak az országgal. A központi Alumni hálózat, a regionális, valamint tematikus chapterek és a magyar külképviseleti hálózat révén valósul meg a volt ösztöndíjasok kapcsolódásának és érdeklődésének fenntartása Magyarország irányában. A Magyarországon végzett hallgatók közül számos volt ösztöndíjas aktívan részt vesz a program népszerűsítésében hazájában, illetve hozzájárul a felsőoktatási intézmények nemzetközi együttműködéseinek bővítéséhez.

Az együttműködés a gazdasági szereplők és az ösztöndíjprogram stakeholderei között szorosabb. A felsőoktatási intézmények tevékenységeit illetően meghatározó annak tudatosítása, hogy a külföldi hallgatók jelenléte gazdasági hasznot jelent az intézmény, a város és – tágabb értelemben – az ország számára.

A Tempus Közalapítvány mint az ösztöndíjprogram lebonyolításáért, a felsőoktatási intézmények nemzetköziesítési tevékenységeinek elősegítéséért és támogatásáért, valamint az Alumni tevékenységek előmozdításáért felelős szervezet vesz részt a program megvalósításában. Feladata továbbá az ösztöndíjprogram gazdasági hasznosulásával kapcsolatos figyelemfelhívás és igényteremtés, illetve a célok elérésének elősegítése.

Prioritások a 2024–2028 közötti időszakban

1. Nemzetközi és magyar hallgatók integrációja, valamint a magyar mint idegen nyelv és kultúra tanításának, a nyelvi és kulturális integrációnak kiemelt támogatása

Az ösztöndíjprogram hosszú távú céljai elérése érdekében kiemelt jelentőségű, hogy a nemzetközi hallgatók integrációja minél sikeresebb legyen. A hallgatói véleményfelmérő kérdőívek eredményei is azt támasztják alá, hogy az ösztöndíjasok szorosabb kapcsolatot ápolnak a többi nemzetközi hallgatóval. A kapcsolat a magyar hallgatókkal kevésbé szoros, pedig ezek a személyes kapcsolatok alapozhatják meg a szorosabb kötődést Magyarországhoz. A magyar és nemzetközi hallgatók rendszerszintű integrációját célzó tevékenységek (elsősorban szakmai környezetben, de azon kívül is) ezért kiemelt fontosságúak a program céljaival összefüggésben. A felsőoktatási intézmények itthoni nemzetköziesítési tevékenységeinek erősítése továbbra is a kiemelt célok között kell, hogy szerepeljen, elősegítve ezzel is a nemzetközi és magyar hallgatók szorosabb kapcsolódását. A nemzetközi hallgatói érdekképviselő elvétele van jelen az egyes intézményekben, így ennek támogatása is hozzájárulhat ahhoz, hogy a nemzetközi hallgatók a közösséghez tartozónak érezzék magukat. A szakmai integráció egyik legjelentősebb terepe a tudományos diákköri tevékenység, a szakkollégiumi tagság, ezért ezek is kiemelt területként azonosítandók az integráció támogatását illetően.

Az integráció nemcsak a külföldi hallgatók magyarországi boldogulását érintően kiemelt fontosságú, hanem a magyar hallgatók és oktatók is számos területen tudnak profitálni a nemzetközi hallgatók jelenlétéből az intézményekben (idegennyelvtudás, interkulturális készségek stb. fejlesztése), és erre egyedülálló lehetőségként kell tekinteniük a fogadó intézmények egyetemi polgárainak.

Az integráció, habár nem egyedüli, de egyik legfontosabb eszköze a nyelvtudás. A magyar nyelvi készségek legalább alapfokú elsajátítása az egyik legjobb eszköz a sikeres integrációhoz. Fontos lenne a kapcsolat kialakítása nemcsak a magyar hallgatókkal, hanem az ösztöndíjasok szélesebb környezetében élőkkal is, hiszen a minimális magyar nyelvi kompetencia segíti azt is, hogy az egyetemi közegen kívül is jobban boldoguljanak (szálláskeresés, hivatalok). Habár az elsőéves SH ösztöndíjasok számára jelenleg is kötelező a magyar mint idegen nyelv tanulása, ezt a lehetőséget a későbbiekben is fenn kell tartani, sőt meg kell teremteni a magasabb nyelvi szinten való tanulás és a szakmai fókuszú nyelvtanulás lehetőségét is azok számára, akiknek előmeneteléhez ez szükséges.

Kiemelt fontosságú továbbá a tanulmányaikat magyar nyelven elkezdők megtartása a képzésen. A téma az egyik legkézenfekvőbb kapcsolódási pontot jelenti a magyar külképviseletek számára az ösztöndíjprogramot érintő promóciós tevékenységük során is.

2. Az ösztöndíjasok munkaerőpiaci készségeinek kiemelt támogatása

A volt ösztöndíjasok küldő országbeli vagy magyarországi munkaerőpiaci elhelyezkedésének, munkavállaláshoz szükséges készségfejlesztésének támogatása kiemelt feladat, hozzájárul a program minőségfejlesztéséhez, amely strukturált megoldások és szolgáltatások kialakítása révén valósítható meg.

Azért, hogy a nemzetközi hallgatók sikeresek legyenek a munkaerőpiacon, a felsőoktatási intézmények támogató és segítő szolgáltatásainak további fejlesztése (karrier coaching, munkaerőpiaci készségfejlesztés stb.) prioritást kell, hogy élvezzen. Mivel a nemzetközi hallgatók a magyar hallgatókétól eltérő kihívásokkal is szembesülnek a munkaerőpiacra történő átlépéssel összefüggésben, legyen az akár a küldő országban, akár Magyarországon, a nemzetközi dimenziót a felsőoktatási intézmények karrierközpontjai tekintetében is alkalmazni szükséges. A felsőoktatási intézmények céges kapcsolatai megteremtésének és ápolásának támogatása szintén célként kell, hogy megfogalmazódjon.

Kiemelten szükséges kezelni a magyar nyelvtudás jelentőségét és szükségességét. A Stipendium Hungaricum szakmai gyakorlatok kapcsán egyértelműen megfogalmazódott az ösztöndíjasokat fogadó cégek részéről, hogy elengedhetetlen a legalább alapfokú magyar nyelvtudás, hiszen a magyarországi cégek többsége nincs még felkészülve arra, hogy magyarul egyáltalán nem beszélő gyakornokot foglalkoztasson. A tanulmányokat kísérő, esetleg követő munkavállalás is sikeresebb, ha magyar nyelvtudással rendelkezik az érintett.

3. Az Alumni Hálózat megerősítése

Az Alumni hálózat célja és feladata, hogy megerősítse a Magyarországon végzetek kötődését az országhoz, összekösse azokat, akit Magyarországon tanultak, támogassa szakmai továbbfejlődésüket és munkaerőpiaci boldogulásukat. Az utóbbi években számos előrelépés és fejlesztés történt annak érdekében, hogy az Alumni Hálózat ellássa a fentebb felvázolt célokat, a hálózat tagjainak száma pedig állandó emelkedést mutat. Ugyan az előrehaladás folyamatos, annak érdekében, hogy az SH ösztöndíjprogramban részt vevők kötődése Magyarországhoz stabilan és akár hosszú évtizedeken keresztül megmaradjon, a következő hároméves időszakban a központi SH Alumni hálózat megerősítése kiemelt jelentőségű. A megnevezett célok elérése érdekében alapvető elvárásként kell, hogy megfogalmazódjon az intézményi szintű nemzetközi Alumni létrehozásának/erősítésének szükségessége is.

Az Alumni tevékenységek szorosan kapcsolódnak a stratégiában felsorolt kiemelt célokhoz is:

- Az SH Alumni hallgatókkal való kapcsolattartás és közösségépítés szempontjából meghatározó jelentőségű a magyar nyelv oktatása és a kulturális ismeretek átadása, mivel ezek az Alumni közösség számára elsődleges kapcsolódási pontot jelentenek a felsőoktatási intézményből történő távozás után.
- Az SH Alumni speciális helyzetéből adódóan a karrierközpontok szakmai támogatásában és a hálózatosodásában is jelentős támogatást tud nyújtani.
- A Stipendium Hungaricum Alumni hálózat a munkaerőpiacra történő átlépés kontextusában is kiemelendő, hiszen ez biztosítja azt a teret, amely a volt ösztöndíjasok és Magyarország közötti kapcsolat fennmaradását, erősítését biztosítja.

4. *A STEM+ (természettudomány, technológia, mérnöki tudományok, matematika + agrár-, egészség tudomány) képzési területhez tartozó képzési programok kiemelt támogatása*

A STEM+ képzéseknek az aktuális gazdasági és társadalmi kihívások miatt kiemelt prioritása van a felsőoktatási intézmények portfóliójában. Ezen képzéseket érintően igen fontos, hogy magas színvonalúak, nemzetközileg is elismertek legyenek. A STEM+ képzési programok a Stipendium Hungaricum ösztöndíjprogramban is kiemelt helyet kell, hogy elfoglaljanak, mivel az ösztöndíjasok fogadása révén a képzések minőségének, relevanciájának fejlesztésére is nagyobb hangsúly helyeződhet, és így a képzési programok a magyar hallgatók számára is vonzóbbakká válhatnak. Jelenleg az ösztöndíjasok 59%-a tanul STEM+ képzéseken, ennek az aránynak a 10–12%-os növelése szükséges az ösztöndíjprogram következő szakaszában.

A STEM+ prioritással összefüggésben a nemzetköziesítés és online megoldások fontosságának kiemelése is szükséges. A felsőoktatási intézmények olyan digitális megoldásokat alakítottak ki az utóbbi évek kihívásaival összefüggésben, amelyek továbbra is megőrzendők, mivel a képzési programokat, hallgatói szolgáltatásokat és az ösztöndíjprogram menedzsmentjét érintően is a korszerűség és hatékonyság növeléséhez járulnak hozzá.

A STEM+ képzések prioritást élveznek az ösztöndíjprogram eredményeinek népszerűsítése során is.

5. *Együttműködések kialakítása és fejlesztése a partnerországok egyetemeivel*

Habár a Stipendium Hungaricum ösztöndíjprogram a Magyarországra érkező hallgatók fogadásához nyújt elsősorban támogatást, a partnerországok intézményeivel történő strukturált szakmai kapcsolatok kialakításához és bővítéséhez is hasznos eszközként tud szolgálni. A partnerországok egyetemeivel történő nemzetközi együttműködések erősítése a felsőoktatási intézmény oktatási és tudományos tevékenységének fejlesztéséhez járulhat hozzá. A kutatás és oktatás területén mindent átszövő a nemzetközi együttműködések fontossága. A különböző szempontok alkalmazásának, a speciális a változásokra való gyors reagálásnak a készsége versenyelőnyt jelent.

A program széles földrajzi lefedettségének köszönhetően speciális tudás és tapasztalat állhat rendelkezésre a partnerországokban, így a szakmai kapcsolat kialakítása vagy elmélyítése fontos szakmai célként azonosítandó, amelyet a kifelé vagy a befelé történő mobilitás, kutatáshoz, projekthez kapcsolódó együttműködés is támogatni tud. A szorosabb szakmai kapcsolat kialakításának további indoka lehet egy adott célrégió felé irányuló fokozott intézményi érdeklődés.

A mobilitásban részt vevő oktató helyi szinten is motorjává válhat az ösztöndíjprogram népszerűsítésének, valamint szakmai témájú Alumni chapter megalapításában is vállalhat szerepet.

6. *Önköltséges képzéseken tanulók számának a növelése*

Az ösztöndíjprogramnak szintén kiemelt célja, hogy a magyar felsőoktatás a tanulóit önállóan finanszírozó hallgatók számára is vonzó lehetőséget jelentsen. Az ösztöndíjprogram indulásakor a megfelelő kapacitások kiépítése, elegendő idegennyelvű képzési program indítása, a nemzetközi

hallgatókat célzó szolgáltatások fejlesztése volt a legfontosabb cél, jelenleg pedig az önköltséges hallgatók minél nagyobb számú bevonása jelenik meg fontos törekvésként.

Fontos ezért, hogy a felsőoktatási intézmények a fentiekkel összefüggésben lehetőségként is tekintsenek az ösztöndíjprogram meglétére, és törekedjenek az önfinanszírozó hallgatók számának növelésére is.

7. Az ösztöndíjprogram támogatási struktúrájának racionalizálása a kiemelt prioritások és a megvalósítás tapasztalatainak tekintetében

Az ösztöndíjprogram 2013-as indulása óta eltelt 10 év elegendő tapasztalatot szolgáltat ahhoz, hogy meghatározásra kerüljenek azok a területek, amelyeket érintően a támogatás racionalizálására van szükség. A megvalósítás tapasztalatainak tükrében néhány területen mutatkoznak szükségesnek módosítások, ezek pl. hosszabbítások kezelése, hallgatói kérelmek maximalizálása, azon intézményi kör bővítése, amely ösztöndíjasokat fogadhat, térítésmentes helyek biztosításának lehetősége az ösztöndíjasok számára stb.

8. A magyar felsőoktatás minőségének további fejlesztése a nemzetközi hallgatók számára is kínált képzési programok relevanciájának erősítésével, ezek, valamint a hallgatói szolgáltatások minőségének további fejlesztésével

Az ösztöndíjprogram dinamikus expanziójának köszönhetően a mennyiséget tekintve elértük a határokat, így nincs szükség további, a mennyiségi növekedést célzó intézkedésre. Tekintve, hogy a Stipendium Hungaricum ösztöndíjprogram célja kiváló hallgatók Magyarországra vonzása, ez pedig minőségi szolgáltatás és képzés révén érhető el, a minőség fejlesztéséhez kapcsolódóan határozott előrelépésre van szükség.

Olyan kiemelkedő minőségű, szakterületileg releváns angol nyelvű képzési programok indítását kell célként meghatározni, amelyek egyrészt a magyar hallgatók számára is vonzó lehetőségként jelennek meg a képzést biztosító felsőoktatási intézmény kínálatában, másrészt az önfinanszírozó hallgatók számára is vonzóak. A felsőoktatási intézmények idegennyelvű portfóliójának további bővítése nem szükséges, azonban a képzések relevanciájának fejlesztése, a kurrikulumok további nemzetköziesítése, az oktatói kompetenciafejlesztés mind az elvárt minőségi megvalósítást támogatják.

A hallgatói szolgáltatások kialakítása és fejlesztése terén jelentős lépéseket tettek már a felsőoktatási intézmények. Az utóbbi évek során egyértelműen bebizonyosodott, milyen kiemelt jelentőségű egy képzési program és felsőoktatási intézmény megítélését tekintve az, hogy milyen hallgatói szolgáltatások vannak jelen a felsőoktatási intézményben, így folytatni kell a munkát ezen a téren.

9. Minőség és intézményi tudatosság a Stipendium Hungaricum ösztöndíjprogram megvalósítását érintően

A Stipendium Hungaricum ösztöndíjprogram megvalósítása nem lehet sikeres a felsőoktatási intézmények aktív részvétele nélkül. Az indulás óta folyamatos mennyiségi expanzió nyomán az ösztöndíjprogram 10. évére a program megvalósítását lehetővé tévő intézményi struktúrák kialakultak, az angol nyelven elérhető képzési programok és támogató hallgatói szolgáltatások is rendelkezésre

állnak. Annak érdekében azonban, hogy az ösztöndíjprogram kiválósági jellege erősödjön, a meghatározott hosszú távú célok megvalósuljanak, és a ráfordított költségek megtérüljenek, a folyamatok és eljárások minőségének fejlesztése szükséges. A minőség fejlesztése amiatt is kiemelt jelentőségű, hogy az önfinanszírozó hallgatók létszámának növelése hosszú távú célként fogalmazódik meg országos szinten, a fizetős hallgatók pedig magasabb színvonalra tartanak igényt.

Kiemelt jelentőséggel kell bírnia ezért a tudásátadás, tudásmegosztás rendszerei és folyamatai támogatásának az ösztöndíjprogramot megvalósítók hálózatában (intézményen belül, intézmények között, TKA irányítással), hiszen ez a tudatos és folyamatos építkezés egyik legfontosabb kritériuma, hogy a rendszer hatékonyan, a felvázolt elvárások szerint működtethető legyen. A tevékenységeket érintő minőségbiztosítás és értékelés a programmegvalósítás részét kell, hogy képezze. Az ösztöndíjprogram megvalósítását érintő minőségi előrelépést a tevékenységet leíró adatok strukturált gyűjtésének és a változás rendszeres mérésének is segítenie kell.

Tudatosítandó, hogy a Stipendium Hungaricum ösztöndíjprogram mint eszköz áll rendelkezésre a fentebb felvázolt célok elérése érdekében.